

OBRIM EL MELÓ

L'impacte de les pèrdues alimentàries
al Senegal en la producció de cultius
per a l'exportació al Nord Global

Un projecte d'Espigoladors
amb la col·laboració de l'ONGD CERAI



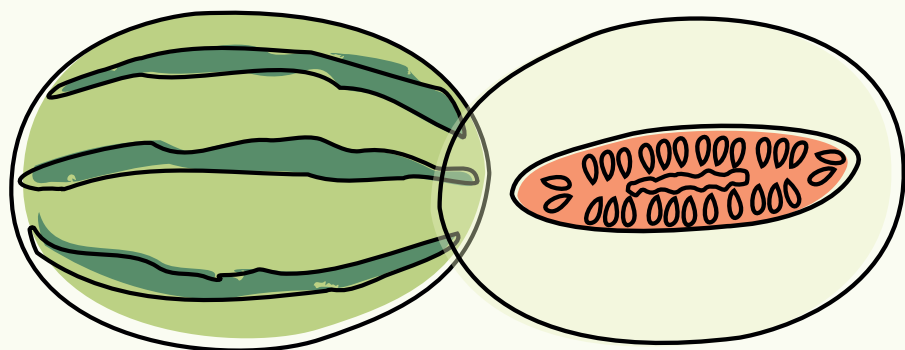
espigoladors



Amb el suport de:



Ajuntament de
Barcelona



El sistema agroalimentari globalitzat i industrialitzat deixa perdre 1.300.000 kg d'aliments a l'any, xifra que representa una tercera part del que es produeix al món per al consum humà i que es veu incrementada en cada nou estudi que posa el focus a la problemàtica.

Des d'Espigoladors treballem per revertir aquesta situació posant en relleu, principalment, el que passa al sector primari. Dia rere dia, veiem com tones de fruites i verdures perfectament comestibles corren el risc de quedar desaprovades al camp, sense sortida comercial, per causes majoritàriament alienes a la mateixa pagesia: les exigències estètiques i de calibres del mercat o la manca de compradors a un preu just, en són algunes.

Si el sistema agroalimentari és un dels principals responsables de les emissions de CO₂ a l'atmosfera, és encara més alarmant que, en un context de crisi climàtica, es facin servir recursos naturals, com l'aigua o el sòl agrícola, per produir aliments que no acabaran en cap plat.

A això, se li suma la inversió desaprovada de recursos humans i econòmics, i la paradoxa ètica que aquestes xifres —les del malbaratament— convisquin amb els elevats índexs d'inseguretat alimentària a escala mundial.

L'informe *Obrim el meló: L'impacte de les pèrdues alimentàries al Senegal en la producció de cultius per a l'exportació al Nord Global* pretén seguir amb la nostra línia de recerca en relació amb les pèrdues d'aliments ampliant-la amb una mirada de justícia social i global.

Viatgem al Senegal, de la mà de l'ONGD CERAI, per conèixer els impactes socials i ambientals de les pèrdues i el malbaratament alimentari durant la producció i distribució de cultius per a l'exportació a països del Nord Global. Un treball que ens ha permès, també, visibilitzar altres vulneracions de drets i l'alt cost ecològic del sistema alimentari imperant per als països del Sud Global.

Per fer-ho, ens centrem en l'anàlisi del cultiu del meló, un exemple paradigmàtic en ser el principal producte hortofructícola importat a Espanya des del Senegal per abastir el mercat més enllà de l'estacionalitat local. Un mercat fonamentat en la "utopia" de tenir a l'abast una oferta il·limitada de productes tot l'any. Una falsa utopia totalment desconnectada dels límits ecològics i de les vulnerabilitats de drets que hi pugui haver darrere.

El model de consum deslocalitzat dels països del Nord Global passa factura. Quines realitats hi ha darrere d'aquests aliments quilomètrics que consumim? Què passa amb tots aquells aliments que es descarten als països del Sud Global? Quins altres imaginaris són possibles per assolir un sistema agroalimentari més sostenible i defensor de la sobirania alimentària dels territoris?

Obrim el meló.

INFORME COMPLET DISPONIBLE A:
ESPIGOLADORS.CAT →

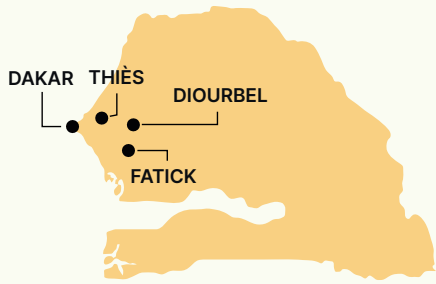


OBRIM EL MELÓ

L'impacte de les pèrdues alimentàries al Senegal en la producció de cultius per a l'exportació al Nord Global

METODOLOGIA

TREBALL DE CAMP AL SENEGAL (maig 2023)



VISITES SOBRE EL TERRENY

- 11 visites a finques (8 de les quals agroecològiques)
- 3 visites a obradors de transformació alimentària
- 2 visites a mercats de Dakar d'importació i exportació de fruites i verdures
- 3 cadenes multinacionals de distribució

ENTREVISTES

a actors dels sectors de desenvolupament rural i l'agricultura al Senegal

35 persones entrevistades



CAP A NOUS IMAGINARIS I UTOPIES

INICIATIVES I MOBILITZACIÓ CAMPEROLA PER A LA TRANSICIÓ CAP A L'AGROECOLOGIA A SENEGAL

Avançar cap a una producció sostenible d'aliments, respectuosa amb els ecosistemes i amb els agricultors i agricultores.

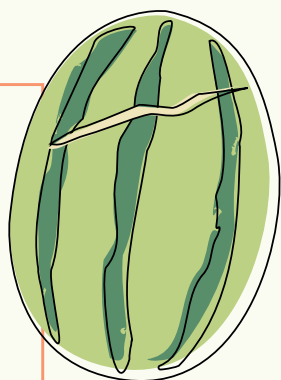
Reduir la dependència cap al comerç internacional i promoure l'autosuficiència alimentària de les comunitats.

IMPACTES DIRECTES I INDIRECTES

DE LES PÈRDUES ALIMENTÀRIES I ALTRES VULNERACIONS DEL SISTEMA AGROALIMENTARI GLOBALITZAT ALS TERRITORIS DEL SUD GLOBAL

IMPACTE ECONÒMIC

Reducció dels ingressos per a l'agricultura familiar, competència desigual al mercat local.



IMPACTE AMBIENTAL

Consum d'aigua i estrès hídric, degradació de la terra, contaminació dels recursos i emissió de gasos d'efecte hivernacle.

IMPACTE SOCIAL

Empobriment del món rural, canvis en els costums alimentaris, acaparament de terres, moviments migratoris.

SENEGAL, PARADIGMA DE SISTEMES AGROALIMENTARIS INJUSTOS

El 42% de les llars tenen una seguretat alimentària precària. (WFP, 2014)

Es troba entre els 20 països menys desenvolupats del món (IDH 0,512). (UNDP, 2020)

El 36% del valor de les exportacions del país corresponen a productes agrícoles (2013). (MAAF, 2022)

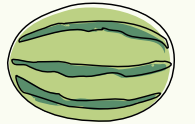
El 21% del menjar que es consumeix al Senegal prové d'importacions (2022). (Banc Mundial, 2022)

El port de Dakar és un dels tres més importants de l'Àfrica Occidental.

INSEGURETAT ALIMENTÀRIA

DEPENDÈNCIA DEL COMERÇ INTERNACIONAL D'ALIMENTS

EL MELÓ, PROTAGONISTA DELS VINCLES COMERCIALS AMB ESPANYA



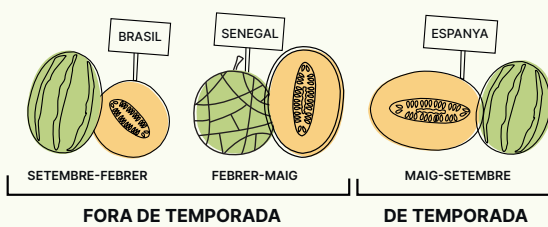
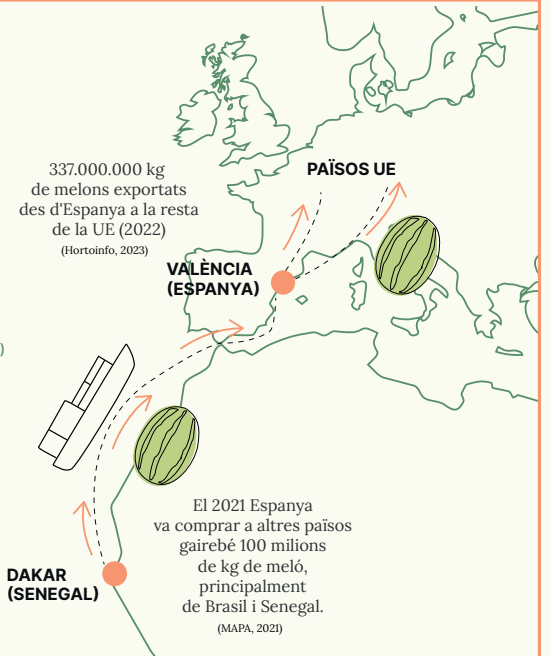
EL VIATGE DEL MELÓ DEL SUD GLOBAL AL NORD GLOBAL

Principal cultiu hortofrutícola importat a Espanya des del Senegal (varietat Pell de gripau)

Només el meló representa un 11,5% de les exportacions senegaleses a Espanya. (MAPA, 2021)

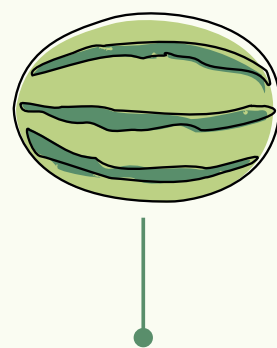
El 2023 es va obrir una de nova línia marítima entre València i Dakar. Fa el viatge en menys de 6 dies. (MSC, 2023)

ESPANYA ÉS EL MAJOR IMPORTADOR DE MELONS D'EUROPA I, ALhora, EL SEGON MAJOR EXPORTADOR A ESCALA MUNDIAL.



Les importacions permeten completar el proveïment estacional dels productes nacionals, avançant-ne o endarrerint-ne la sortida al mercat.

LA PETJADA DEL MELÓ



PETJADA HÍDRICA
Per produir 1 kg de meló es necessita entre 250 i 350 l d'aigua. (Water Footprint Calculator, 2022)

RESIDUS QUÍMICS
Per ús de pesticides i fertilitzants. (Deluzarche, 2019).

PETJADA DE CARBONI
Emissió d'1,3 kg de CO₂ per kg produït. (CarbonCloud, 2023)

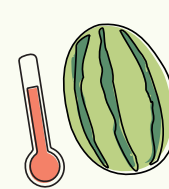
PETJADA DE PLÀSTIC
Per a "túnels de forçat" o per evitar les "males herbes". (Comité francés del plástico en la agricultura, n.d)

50% DE PÈRDUES AL CAMP ESTIMADES

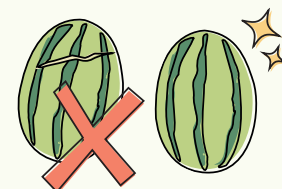
"El que queda als camps es pot dir que és una quantitat molt més gran que la que es cull. Hi ha melons trencats, melons podrits i també, al final de la temporada, hi ha melons que no han madurat. Tot això es queda als camps. A cada campanya, fan només dues o tres collites. El que no es cull s'hi queda."

Entrevista amb un extreballador d'una empresa espanyola de producció i exportació de melons i sindries al departament de M'bour

PER QUÈ QUEDEN MELONS ALS CAMPS?



Alta susceptibilitat a temperatures extremes.



Críteris estètics exigents del comerç internacional.



Manca d'infraestructures d'emmagatzematge.



Plagues, malalties i sobreús de productes químics.



Prevenió de danys durant el transport.



Manca d'alternatives de comercialització o transformació.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

WFP. (2014). Análise Globale de la Vulnérabilité, de la Sécurité Alimentaire et de la Nutrition (AGV-SAN). <https://rb.gy/wyrcf>
UNDP. (2020). Rapport sur le développement humain: Sénégal. <https://rb.gy/yujwhz>
Ministère de l'agriculture et de la souveraineté alimentaire. (2015). Les politiques agricoles à travers le monde, quelques exemples. <https://rb.gy/30dfz>
Banco Mundial. (2022). World Development Indicators: Structure of merchandise imports. <https://rb.gy/sb80mp>
MAPA (2021). Melón y sandía: análisis de campaña 2021. <https://rb.gy/ucnd01>

Diario Digital de Actualidad Hortofrutícola. (2023). España pierde el liderato en la exportación mundial de melón en favor de Guatemala. <https://rb.gy/a9k2ro>
MSC (2023). MSC is ready to ship melons from Senegal. <https://rb.gy/5j821i>
Melons. OEC.world [online]. 2021. <https://rb.gy/v2u6as>
WATER FOOTPRINT OF FOOD GUIDE. Water Footprint Calculator. <https://rb.gy/bolkwg>
DELUZARCHE, Céline. Ces fruits et légumes nocifs pour l'environnement. 2019. <https://rb.gy/87nf18>
CARBONCLOUD. Canteloup (melon), whole fruit, SE. 2023. <https://shorturl.at/jABHY>
COMITÉ FRANCÉS DEL PLÁSTICO EN LA AGRICULTURA. Cultivo de plástico y producción vegetal. n.d. <https://shorturl.at/coEU4>